

चक्रीवादळासाठी : काय करावे आणि काय करू नये

काय करावे

- घराची डागडुगी करावी जसे - आवश्यक तेथे सिमेंटिंग करून सैल फरशा सुरक्षित करा, दारे व खिडक्या दुरुस्त करा.
- घराच्या सभोवतालचे क्षेत्र तपासावे. मृत किंवा मरत असलेली झाडे काढा, लाकडाचे ढीग, सैल विटा, कचराकुंड्या, साइन-बोर्ड, सैल झिंक पत्रके इत्यादी सारख्या काढता येण्याजोग्या वस्तू काढून घ्याव्यात अथवा दुरुस्त करून घ्याव्यात.
- काचेच्या खिडक्यांवर बसू शकतील त्या आकाराचे काही लाकडी फलक तयार ठेवा . ज्यामुळे जर काच तुटली तर त्याचे तुकडे पसरणार नाही.
- आपल्याकडे लाकडी फलक सुलभ नसल्यास घरात चकमक टाळण्याकरीता ग्लासेसवर पेपरच्या पट्ट्या पेस्ट करा.
- केरोसिन, फ्लॅश लाईट आणि पुरेशे कोरडे विद्युत संच (BATTERY CELL), कंदील ठेवा आणि त्यांना हाताशी व सुरक्षित ठेवावे.
- निरूपयोगी किंवा कच्ची इमारती त्वरीत पाडावीत.
- ज्यांच्याकडे रेडिओ सेट आहेत त्यांनी हे सुनिश्चित केले पाहिजे की ते पूर्णपणे सेवायोग्य आहे. ट्रान्झिस्टरच्या बाबतीत बॅटरीचा अतिरिक्त सेट सुलभ ठेवला पाहिजे.
- रेडिओ चालू ठेवा आणि नजीकच्या आकाशवाणी स्थानकावरील ताज्या हवामानाचे इशारे आणि सल्ला ऐका. ती माहिती इतरांना सुध्दा द्या.
- रेडिओवरून मिळालेली माहिती व सुचना त्या अधिकृत आहेत का ते सुनिश्चित करा नंतर इतरांना द्या.
- खोल असलेले समुद्र किनारे किंवा उंच समुद्राच्या लाटांमुळे किंवा वादळाच्या लाटा वाहत असलेल्या ठिकाणांपासून दूर जा. उंच मैदानात जाण्याआधीच पुरेशी जागा सोडा. उशीर करू नका आणि एकटे पडू नका किंवा असाह्य होण्याचा धोका वाचवा.
- जर आपले घर उंच समुद्राच्या भरतीमुळे आणि नदीतून पूर येण्याच्या धोक्यात आले असेल आणि ते चांगले बांधले असेल तर ते कदाचित सर्वात चांगले ठिकाण आहे. तथापि, कृपया रिकामी करण्यास सांगितले तर त्वरीत कृती करा.

- अतिवृष्टीमुळे नद्यांना पूर येवू शकतो त्यामुळे पाण्याची पातळी वाढू / उंच होवू शकते अशा ठिकाणा पासून सावध रहा.
- विशेषतः ज्या गोष्टी शिजवल्याबिना खाल्ल्या जाऊ शकतात किंवा अगदी कमी तयारीसह खाण्यासाठी अन्न म्हणून उपयोग करू शकता त्यांचा अतिरिक्त साठा करून ठेवा. जास्तीत जास्त पिण्याचे पाणी योग्य प्रकारच्या भांड्यात झाकून ठेवा.
- आपण एखाद्या प्रभावित / स्थानांतरण क्षेत्रात असल्यास, आपल्या मौल्यवान वस्तु तेथून हलवा त्याचे नुकसान टाळण्यासाठी वरच्या मंजल्यावर किंवा सुरक्षित जागी ठेवा.
- जोरदार वारामुळे फेकल्या जाणारया प्रत्येक गोष्टीची तपासणी करा. जसे रॉकेलच्या डब्बा , कॅन, शेती अवजारे, बागेची साधने, रस्त्यांची ट्रफिक सुचक /चिन्हे असलेले फलक आणि इतर वस्तू , त्यांना काढा आणि संग्रहित करा व त्यांना बंद खोलीत ठेवा.
- ज्या दिशेने वारा वाहत आहे त्या घराच्या बाजूच्या खिडकी किंवा दरवाजा उघडला जाऊ शकतात याची खात्री करा. म्हणजेच वारा च्या दिशेने असलेल्या बाजूने.
- मुलांसाठी आणि प्रौढांसाठी विशेष आहार आवश्यक असतो त्याची तरतूद करा.
- जर वादळाचा मध्य बिंदू (केंद्र / डोळा) आपल्या जागेच्या वरून थेट जात असेल तर तेथे अर्धा तास किंवा त्याहून अधिक काळ वारा आणि पावसाचा वेग कमी असू शकतो. या कालावधी सुरक्षित ठिकाणी रहा व आपत्कालीन दुरुस्ती करा परंतु लक्षात असू ध्या की काही काळा नंतर विरुध्द दिशाने वारा व पाऊसा चा वेग वाढू शकतो.
- आपण जोपर्यंत आपल्या प्रमुखा कडून किंवा तज्ञा कडून अधिकृत सुचना मिळत नाही तो पर्यंत आपण आश्रयस्थानातच रहावे. त्यानंतरच घरी परत येवू शकता.
- कोणतीही सैल व डॅंगळणारी / झुलत असलेली तार काटेकोरपणे टाळली पाहिजे.
- लोकांनी आपली क्षेत्रापासून दूर रहावे जो पर्यंत तुम्हच्या मदतची कोणाला आवश्यकता नाही.
- असामाजिक घटकांना गैरवर्तन करण्यापासून रोखले पाहिजे आणि पोलिसांना कळविवे.
- कार, बस, लॉरी आणि गाड्या काळजीपूर्वक चालवल्या पाहिजेत.
- घरे आणि घरांची मोडतोड साफ करावी
- मालमत्तेच्या किंवा जिवित हानी च्या नुकसानीची नोंद योग्य अधिकारांना करावी.

- आपती परिसरातील व्यक्तींच्या सुरक्षेबाबत नातेवाईकांना तातडीने माहिती देण्यात यावी.

काय करू नये

- अफवा पसरवून आपली दिशाभूल होऊ शकते त्यापासून दूर राहवे..
- बचाव व्यक्तींनी माहिती दिल्याशिवाय निवारा सोडू नका.
- जरी वारा व पाऊसाचा जोर कमी झाला तरी सुरक्षित स्थान सोडू नका, तथापि किरकोळ दुरुस्ती केली जाऊ शकते.
- रस्त्यावरील दिवा च्या सैल आणि हलणारया वायरला स्पर्श (डॅंगलिंग) करू नका, यात विद्युत प्रवाह असू शकतो.

चक्रीवादळामध्ये कृषीक्षेत्रात काय करावे आणि काय करू नये

चक्रीवादळा मुळे उद्भवलेल्या मुसळधार पाऊस आणि जोराचा वारा यांचे कृषीवर परिणाम

मुसळधार पाऊस आणि पुराचा परिणाम

- अति तीव्र पाऊस आणि पुरामुळे शेतातील विविध पिकांचे नुकसान होऊ शकते.
- पूर परिस्थिती मुळे पाणी साचल्याने जमिनीत हवा खेळत राहत नाही त्याचा वनस्पतीवर महत्वपूर्ण परिणाम होऊ शकतो.
- पूर परिस्थिती मुळे पाणी साचल्याने जमिनीत हवा खेळत राहत नाही त्यामुळे होणारी रासायनिक प्रतिक्रिया देखील नायट्रेट कमी करते आणि नायट्रोजन वायू तयार करते. पुरानंतरच्या डी-नायट्रिफिकेशन करून झाडाची जोम कमी करते हे वाढीचे महत्वपूर्ण कारण असू शकते.
- मुसळधार पावसामुळे मातीची धूप होते, शेतीविषयक कामांना विस्कळीत / अडथळा होते, पाण्याचा साठा होतो, ओलावा वाढतो त्यामुळे कीड आणि रोगांचा आक्रमण पिकावर होतो.

सोसाट्याच्या वाऱ्याचा परिणाम

- जोराचा वारा पिकाचे नाश करणे / वाढ थांबवणे / मुळासह उपटणे यांस कारणीभूत ठरतात.
- जोराचा वारा परिपक्व पिकांपासून धान्य तुटण्यास देखील कारणीभूत होऊ शकते.
- उंच वाढलेली पिके जसे ऊस, केळी इत्यादी जोरदार वारा मुळे बळी पडतात.
- फवारणी आणि खतांचा वापर यासारख्या कृषी क्रियांची कामे प्रभावित होतात.
- पिकाच्या शेतातील ओलावा कमी होतो ज्यामुळे पिकांना पाण्याची गरज वाढते.

काय करावे आणि काय करू नये

चक्रीवादळापूर्वी – काय करावे

- 80 टक्के परिपक्व झाल्यास लवकर पिकांची कापणी.
- काढणी केलेल्या उत्पादनांचा संग्रह सुरक्षित ठिकाणी ठेवणे.
- धोका टाळण्यासाठी सिंचन कालवे व नद्यांच्या तटबंदीची दुरुस्ती करावी.
- पडझड झालेल्या भागात ड्रेनेजच्या विस्तृत सुविधांची व्यवस्था करावी.
- बागायती पिके असल्यास झाडे वाळवु नयेत व उपटून जाऊ नये त्याला यांत्रिक आधार द्या.
- तांदळासारख्या पिकांना पसंत करावे जे नियमितपणे पूर असलेल्या ठिकाणी संतृप्त आणि अगदी बुडलेल्या परिस्थितीत प्रभावीपणे कार्य करू शकतात.
- पूरपासून नुकसान कमी करण्यासाठी पाणी साठवण प्रणाली जसे नद्या, तलाव, जलाशय इ..प्रभावी ठरू शकतात.
- ज्या जास्त प्रमाणात पाण्याचा वापर करणाऱ्या वनस्पतींची किंवा पिकांची लागवड करणे ज्या (क्षैतिज आणि अनुलंब) असतात त्या वाहत्या पाण्यात अडथळा म्हणून काम करू शकतात त्यामुळे पूराची तीव्रता आणि परिणाम कमी होऊ शकते.
- उदा. ऊस पीक.
- कुक्कुटपालन शेडच्या सभोवताल गोणपोट पोते/ पिशव्या ठेवणे.

चक्रीवादळ नंतर

काय करावे

- चक्रीवादळ नंतर उगवलेल्या पीकांचे नुकसान कमी करण्यासाठी शेतातून जास्तीचे पाणी काढून टाकावे आणि ऊस, केळीची झाडे भाज्या व फळझाडांना (ते उभे रहाण्यासाठी), यांत्रिकी सहाय्यता घ्यावे.
- जलद पूर्ण प्राप्तीसाठी आणि तोटा कमी करण्यासाठी नायट्रोजन खत आणि पर्णासंबंधी (फ्लोइअर) स्प्रेच्या अतिरिक्त डोससह शीर्ष ड्रेसिंग करावे.
- वादळामुळे किंवा अतिवृष्टीने जमिनीच्या जलकुंभग्रस्त परिस्थितीमुळे किंवा सतत संतृप्त स्थितीमुळे पिकांमध्ये सूक्ष्म पोषक तूट दिसून येते. अशा स्थिती, चक्रीवादळाच्या समाप्तीनंतर सूक्ष्म पोषक तत्वांची फवारणी करा.
- जर पीके परिपक्व झाली तर कापणी करा व मशिन द्वारे काढून घ्या आणि त्याला सुकवा.

काय करू नये

- कीटकनाशके आणि खतांच्या फवारणीसाठी जाऊ नका.
- कापणी / काढणी केलेली पिके शेतात उघड्यावर ठेवू नये.
- चक्रीवादळ वादळ आणि समुद्राच्या भरतीच्या लाटांमुळे मच्छिमारांसाठी किंवा अन्य उपयोगासाठी समुद्रात जाऊ नका.
- जनावरांना उघड्यावर चरावयास सोडू नये.
- कच्चे घर किंवा झोपडी मध्ये आणि झाडाच्या खाली राहू नका.

